

Tendència a la retòrica?

ROSER LATORRE

Fou després del darrer homenatge a Joan Triadú¹ que vaig parlar amb una ex-alumna seva, la qual havia assistit a les classes de llengua catalana creades pel mateix Triadú en la Institució Cultural del CIC. Com altres vegades que coincideixo amb amics preocupats per la nostra llengua, vam parlar de barbarismes i de tantes expressions que embastardeixen el català. Ella recordà aleshores que en una ocasió, en sortir de classe i després que algú digués «molt bona nit», Joan Triadú exclamà: «Això és retòrica castellana.»

Malauradament, aquesta retòrica és cada dia més estesa en els nostres mitjans de comunicació i entre la nostra gent. Perquè al «molt bona nit» o «molt bon dia» d'alguns locutors i tertulians, hi podríem afegir encara un «molt bon dia i bona hora» –pronunciat en aquest cas per un alt càrrec del nostre país– que potser acaba d'esguerrar l'expressió volent fer-la més autèntica.

Diria que hi ha també retòrica castellana en l'expressió «anem a veure» –del castellà *vamos a ver*– que es fa servir sovint quan es pretén d'exposar, demostrar o qüestionar alguna cosa. Com que, de fet, no anem enlloc, en català hauríem de dir, simplement: *a veure, vejam, parlem-ne*, etc.

Aquest *anar* precedint el verb principal és emprat també abusivament quan s'anuncia la immediatesa d'una acció; per exemple en la frase: «Estimats socis, anem a començar el debat.» N'hi hauria prou amb dir: «Estimats socis, comencem el debat»; o bé: «Ara començarem el debat»; o encara: «De seguida començarem el debat.»

Una altra cosa fóra si el tal debat s'havia de fer en un indret diferent d'aquell on hi ha l'interlocutor, perquè els socis s'hi haurien de traslladar, hi haurien d'*anar*. El verb expressa, llavors, el fet de moure's passant d'un punt a un altre.

Adonem-nos que el castellà, d'on prové la influència, usa normalment l'expressió «vamos a», acompanyant el verb principal: *vamos a ver, vamos a hablar de economía, vamos a empezar la clase*, etc.

Quan van aparèixer al mercat les màquines per a rentar plats, els usuaris –o usuàries– en van dir, durant força temps –i no sé si el costum encara dura– un *rentavaixelles*, influïts pel *lavavajillas* castellà. Tornava, doncs, a aparèixer la retòrica, perquè en català, quan parlem de vaixelles ens referim generalment al conjunt de plats, plates, gots, tasses, etc., destinats al servei de taula (vegeu aquesta definició en el Diccionari Fabra), però que no fem servir diàriament, sinó en ocasions de festa o de compromís. Els dies feiners o de cada dia acostumem a parlar de plats, gots i coberts i, d'una manera general, de rentar els plats. Dir que «rentem la vaixelles» resulta ampullós; i més encara si parlem d'un *rentavaixelles*, en plural, com si ens referíssim a un restaurant.

La nostra llengua, essencialment planera, en té prou amb un *rentaplats*, tot i que els nostres diccionaris han acceptat el «rentavaixelles» –això sí, en singular– com a mot corrent en els comerços d'electrodomèstics.

Sovint és en frases senceres on trobem l'exageració. Com en aquesta, per exemple:

«Porten dues hores esperant que obrin portes.»

És clar que quan volem indicar que va passant el temps mentre esperem algú o alguna cosa, o fem una acció determinada, no hem de fer servir el verb «portar» –perquè les hores no les portem enlloc i es fa evident, un cop més, la influència del castellà–, sinó que direm:

«Fa dues hores que esperen que obrin...»; i probablement ens referirem només a una porta; o en tot cas, si n'hi ha més d'una, les determinarem. Doncs:

«Fa dues hores que esperen que obrin la porta (o les portes).»

I fixem-nos encara en aquesta altra:

«Això l'universalitza a tot el món.»

N'hi hauria hagut prou amb dir: «Això el fa universal.»

És bo, per tant, de no inflar mots ni frases; i que no se'ns escapi de dir –com vaig sentir en una tertúlia– que no estava bé de parlar «a tontes i a boges»! (del castellà *hablar a ton-tas y a locas*), si podem dir, en català correcte i amb una expressió potser més polida i no gens enrevessada, *parlar a tort i a dret*. ♦

1. El 2 de maig del 2011, a la Generalitat de Catalunya.

